

NVE
Konsesjonsavdelingen
nve@nve.no

Steinkjer, 31. januar 2025

Dette brevet sendes på vegne av Mosvik Jeger- og Fiskerforening, Norges Jeger- og Fiskerforening Nord-Trøndelag og Naturvernforbundet i Trøndelag

Vilkårsrevisjon for reguleringen til Mosvik kraftverk

Bakgrunn

Vi vil berømme forvaltningen for at det nå gis en mulighet til å få opp miljøtilstanden i et vassdrag som er sterkt berørt av vannkraftregulering. Dette er et saksfelt flere av FNFs medlemmer er svært opptatte av, og det er svært gledelig at man nå får muligheten til å få tilbake fisk og liv i regulerte elver som ligger med brukket rygg. Målet vårt er at vassdragene skal få tilbake sine naturlige hydrologiske dynamikker og at livet i elvene skal kunne bli selvreproduserende igjen.

Til grunn for denne revisjonsåpningen så ligger det et godt kunnskapsgrunnlag som vil være til stor hjelp i det videre arbeidet både for interessenter, rettighetshavere, regulant og forvaltningsmyndigheter. Dette gjør arbeidet med å vurdere hva som er lurt å gjøre mye lettere og vi håper at resultatet av denne vilkårsrevisjonen blir at man kommer frem til en kunnskapsbasert konklusjon som er bra for livet i elva og folk rundt den.

Konklusjon

Vi krever:

- Minstevassføring i Mossa på 400 l/s i tråd med anbefalinger i Swecos miljødesignsrapport for vassdraget. Dette vil antakelig være tilstrekkelig for at vassdraget skal opprettholde en selvreproduserende bestand.
- Fortsatt klekkeridrift frem til man ser at laksen gyter og trives med ny vannføring.
- En minstevassføring i Kalddalselva for å ivareta en minimum av naturverdier.
- Spyle og lokkeflommer for å forsterke naturlige flomtopper og stimulere til gyteoppgang.

- Standard naturforvaltningsvilkår slik at regulanten kan bli pålagt å utføre biotopforbedrende tiltak og andre ting for å hjelpe livet i vassdraget.

Mossa

Før reguleringen av vassdraget leverte vassdraget om lag 600 kilo laks i året til sportsfiske, og det var også da et utstrakt sjøfiske som antakelig beskattet bestanden i en ikke ubetydelig grad. I dag er elva stengt for fiske fordi det stort sett ikke finnes laks eller ørret igjen i elva. I alle fall ikke sammenlignet med historiske bestander før reguleringen.

Mangel på vanndekt areal, vanndybde og hastighet i vassdragets egnede gyteområder er en av de store flaskehalsene for å få opp elvas egne produksjon av spesielt laks. Swecos miljødesignanalyse¹ av Mossa viser at det er mye egnet gytesubstrat lengst opp i vassdraget mellom Stokkleivvatnet og Liafossen som mangler vann. Til dels er det også mye sedimentering og tilslamming med organisk materiale som følge av lite vann og manglende vaskeflommer. I fiskeundersøkelsene er det vist at det omtrent ikke finnes årsyngel i den øvre delen av vassdraget, noe som støtter hypotesen om at det er manglende gyting her til tross for at dette området har de potensielt beste gyteområdene.

Ovennevnte miljødesignsrapport fra Sweco konkluderer med at et minstevannslipp på 400 l/s fra delmagasinet Ålfjorden vil være tilstrekkelig for å gjenopprette gytemulighetene på spesielt øvre del som har mest egnet gytesubstrat. Dagens vannføringsregime på 100 l/s gir et visst potensiale sammen med restvannføring, men flaskehalsen med for stor tørrlegging i enkelte uker fører til at mye av den potensielle gytesuksessen i løpet av et år uteblir.

Vi registrerer at NTE i revisjonsdokumentet bestrider Swecos anbefalte vannføring på 400 l/s ut fra Ålfjorden. De anfører at 280 l/s er en mer naturlig laveste årsmiddel historisk og ønsker heller det som eventuell minstevassføring. De anfører også at de ikke ønsker å drifte både klekkeri med smoltutsett og slippe en større minstevannføring. Vi er i prinsippet enige om at en elv må være selvreproduserende og ha livskraftige fiskebestander som ikke skal være avhengige av kunstig åndedrett. Vi vil likevel advare mot at man umiddelbart avviker smoltutsettingene ved en ny minstevassføring til man ser at laksen faktisk klarer å gyte selv. NJFF vedtok på landsmøtet 2024 at de skal arbeide for at det fortsatt burde være mulig med denne typen kultiveringstiltak inntil man ser at det ikke er nødvendig for å opprettholde en laksebestand.

Skrekkszenariet i dette tilfellet vil være at det i denne revisjonsprosessen blir fastsatt en for svak minstevannføring samtidig som man slutter å sette ut smolt. Da vil hele formålet med revisjonsprosessen være borte. Sweco sier i rapporten og på direkte forespørsel at 400 l/s etter deres hydrauliske modeller som gjengir elvetopografien modellering vil kunne opprettholde de viktigste funksjonsområdene for laks i øvre del av Mossa. De sier at noe lavere vannføringer enn dette også vil være en forbedring fra nåsituasjonen, men at dette vil være i redusert grad.

Vi har forståelse for at NTE vektlegger andre hensyn enn vi gjør i denne saken og at hvis de skal slippe mer enn 300 l/s så vil kostnadene for teknisk utbedring stige betraktelig, men vi mener at i dette tilfellet så må man rette opp i skaden som skjedde når vassdraget ble utbygd. At vassdraget havnet på den nye forvaltningsplanen til vannregionen med prioriterte miljømål som kan gi krafttap tilsier også at det er politisk vilje for å ikke la andre hensyn være for styrende, men heller at man skal prøve å gjenskape et så livskraftig miljø som mulig.

¹ <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/765c0b17-fe9d-46e3-b7f8-65c76e37e3bd/202120488/3441518>

Situasjonen i Trondheimfjorden med jevnt lavere innsig av laks kulminerte sommeren 2024 med stenging av de fleste vassdragene i store deler av sesongen er et varsko til lakseforvaltningen i Norge på alle nivåer. Gode tiltak for å bygge opp laksestammene igjen kreves, og minstevassføring i Mossa vil kunne bidra positivt.

Det finnes en del gamle terskler i vassdraget. Vi insisterer på at standard naturforvaltningsvilkår tas med i reviderte konsesjonsvilkår slik at regulanten kan bli pålagt biotopforbedrende tiltak.

Kalddalselva

Vi vil advare mot at Kalddalselva som også er sterkt påvirket av denne reguleringen ikke får oppmerksomhet i denne prosessen. Selv om det ikke er et anadromt vassdrag så er faktum at elva ikke har noen minstevassføring med den følge at man ser mye gjengroing og forvitring av kvalitetene som en gang fantes her. Blant annet så gror Kolltjønna igjen og vi mener at fiskeriet her vil ha godt av økt vanngjennomstrømming. Vi har også fått bekreftelse fra lokale kilder på at det tidligere fantes ål i dette vassdraget, og med tanke på den strabasiøse vandringen der elva renner ut i sjøen så må dette kunne sies å være en bragd. Prinsipielt synes ikke vi at noen elver burde være tørrlagte som følge av menneskelige inngrep så derfor ønsker vi at NVE pålegger regulanten en liten miljøtilpasset minstevassføring også i Kalddalselva.

Elvemusling og Ål

Elvemuslingen er på tilbakegang i elva. Dette er vist i saksdokumentenes utredning av tilstanden til arten. Elvemuslingen i Mossa bruker i hovedsak laksen som vertsfisk. Derfor vil en oppgang i laksebestanden være avgjørende for at elvemuslingbestanden i vassdraget skal overleve.

Det er flere lokale som hevder at det en gang var en livskraftig bestand av ål i både Mossa og Kalddalselva. Navnet Ålvatnet indikerer at dette har vært tilfelle. Vi er usikre på hva som har ført til dette, men fri vandringspassasje opp og ned elva samt en viss vannføring kan ikke skade.

Meltingen

Det er flere lokale grunneiere, brukere og hytteeiere som klager på at tilgjengeligheten til vannet for rekreasjon er sterkt begrenset i store deler av sommeren på grunn av lav vannfylling. Vi er klar over at reguleringshøyden ikke er gjenstand for revisjon, men vi ber likevel NVE innhente særskilt informasjon hos berørte rundt magasinet om hvor skoen trykker og om det finnes måter å legge til rette for ferdsel på vannet som kan avhjelpe situasjonen. Vi skjønner at vi beveger oss inn i et landskap som grenser til det privatrettslige her, men det vil antakeligvis være til stor hjelp hvis man kunne sett på tiltak sammen med regulant. Ulempene for naboene til magasinet oppleves til tider som urimelig stor og derfor håper vi at NVE strekker seg langt for å la de berørte stemmene her bli hørt. På folkemøte i regi av vannområdene i Mosvik 28. januar 2025 så fikk vi flere tilbakemeldinger på at folk ikke hadde fått tilsendt høringen direkte og at det var altfor dårlig tid.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Trøndelag

Marius Nilsen
Koordinator
FNF Trøndelag

